

Методичні розробки з практичних занять

Подані нижче рекомендації можуть стосуватися методичних розробок як з лабораторно-практичних занять, так і з навчальної та виробничої практики. Методичні розробки з практичних занять мають складну структуру. Практичне заняття, яке проводить майстер виробничого навчання, складається з наступних частин:

- ввідний інструктаж;
- самостійна робота учнів;
- поточний інструктаж;
- прийом робіт учнів;
- заключний інструктаж.

У методичній розробці повинно бути описання методики проведення кожної частини заняття. Рекомендуємо наступну структуру методичних розробок з практичних занять:

- 1) характеристика й навчально-виховні задачі теми (завдання);
- 2) розбивка теми (завдання) на заняття;
- 3) обладнання та оснащення робочого місця учнів;
- 4) методичні рекомендації з проведення ввідного інструктажу;
- 5) методичні рекомендації з організації самостійної роботи учнів та поточного інструктажу викладача й майстра виробничого навчання;
- 6) методичні рекомендації з прийому робіт учнів;
- 7) методичні рекомендації з проведення заключного інструктажу майстра виробничого навчання;
- 8) методичні рекомендації з домашнього завдання;
- 9) додатки.

Характеристика й навчально-виховні задачі теми (завдання)

Зміст цього підрозділу буде аналогічним змісту відповідного розділу розробки з теоретичних уроків. Різниця буде полягати лише в тому, що в даному випадку трохи більше уваги має бути приділено описанню підготовки, яку отримали учні на теоретичних заняттях.

Розбивка теми (завдання) на заняття

Цей розділ буде містити розробки з тем або завдань, на які програмою відводиться більше шести навчальних годин. Дуже важливо описати послідовність виконання учнями завдань. Щоб обґрунтувати свою рекомендацію, автор має дати характеристику кожній вправі у логічній послідовності або від простого до складного, або від меншого до більшого. Крім того, автор має визначити термін виконання кожної з вправ, які входять у тему (завдання), щоб мати можливість запропонувати таку розбивку, яка забезпечить більш-менш рівномірне завантаження учнів на кожному занятті.

Часто, особливо коли на заняття відведено достатньо часу, половина його можна використати для перших спроб засвоїти вправу, а останню частину завдання, що розрахована на удосконалення вмінь і навичок, провести під час виробничого навчання (з виконанням будь-якої роботи, виготовлення якихось деталей, виробів тощо). За таких умов у розробці має бути рекомендація, яку саме частину часу слід відвести для виробничого навчання.

Обладнання та оснащення робочих місць учнів

У цьому розділі автор має дати рекомендацію щодо всього обладнання, інструментів і пристроїв, які необхідні учням для виконання завдання. Крім того, все це треба поділити на дві групи:

- 1) обладнання та інструмент особистого користування;
- 2) обладнання та інструмент загального користування.

Стандартні рекомендовані обладнання, інструмент, пристрої треба назвати, а на нові запропоновані пристрої треба дати креслення, фотографію, описання їх та рекомендації для виготовлення.

Як правило, учнів навчають на досвіді виробників-новаторів, а ті, в основному, користуються своїми, власноручно зробленими інструментами та пристроями. Тому в розробці дуже важливо рекомендувати й такі інструменти та пристрої, з описанням конструкції, правил користування ними.

Методичні рекомендації з проведення вступного інструктажу

У підготовці до уроку викладач і майстер виробничого навчання мають у всіх деталях передбачити зміст і методику проведення вступного інструктажу. У цьому підрозділі мають бути висвітленими наступні питання:

- 1) зміст інструктажу (якщо в програмі теми чи завдання нема відповіді на це питання);
- 2) питання, на які викладач і майстер виробничого навчання повинні обов'язково зробити наголос;
- 3) кількість часу на проведення інструктажу;
- 4) послідовність пояснення та особистого показу (демонстрації);
- 5) методи проведення всього інструктажу;
- 6) методика особистого показу (демонстрації);
- 7) обладнання робочого місця викладача і майстра виробничого навчання;
- 8) схеми, рисунки та креслення, які слід виконувати викладачу і майстру виробничого навчання по ходу інструктажу;
- 9) методи пробудження в учнів зацікавленості до даної теми (завдання);
- 10) методи, за допомогою яких викладач і майстер виробничого навчання виховує в учнях почуття відповідальності в процесі виконання завдання;
- 11) методика висвітлення питань техніки безпеки;
- 12) методика висвітлення питань культури праці під час роботи над виконанням завдання;
- 13) документація, з якою буде стикатися учень у процесі виконання завдання, методика ознайомлення з нею;
- 14) методика перевірки засвоєння й закріплення учнями викладеного викладачем і майстром виробничого навчання матеріалу.

В рекомендаціях до змісту вступного інструктажу автор має враховувати знання, які необхідні учням для виконання завдання й ті, що вони отримали раніше. Не варто наполягати в рекомендаціях на повторенні того, що вже відомо учням з теоретичних занять, які були перед практичними. Було б правильно, якби автор нагадав у вступному інструктажі ті питання, які на попередніх заняттях були учнями недостатньо засвоєні або специфічними чи складними.

У зміст вступного інструктажу слід вносити й особистий показ викладачами й майстрами виробничого навчання методів чи прийомів виконання окремих частин завдання. Тому автор розробки має дати рекомендації, що саме викладач і майстер виробничого навчання особисто повинні показати учням. На занятті, що триває довго, не доцільно на початку показувати чи демонструвати все, з чим будуть

стикатися учні, бо щось вони можуть забути. Тому в розробці треба відвести час на поточний інструктаж.

Автор може порекомендувати кращу методику особистого показу (демонстрації), наприклад, виконання всієї операції чи її частини в робочому чи уповільненому темпі, вказати ті частини, які необхідно повторювати тощо.

У процесі показу (демонстрації) велике значення має вмале пояснення. Тому в розробці повинна бути рекомендація такого змісту пояснення, який би не відволікав учнів від головного – спостереження за діями викладача і майстра виробничого навчання, а допомагав би зрозуміти їх, притягував увагу учнів до того, що є головним у даний момент.

Якщо матеріал теми має якусь аналогію з матеріалом, вже засвоєним учнями на попередньому занятті з даного предмета чи спорідненого, слід рекомендувати метод бесіди. Треба привести детальний та обґрунтований план бесіди, приблизний зміст узагальнень відповідей учнів.

Якість інструктажу залежить від чіткої послідовності висвітлення питань теми. Тому в своїй розробці кожний автор зобов'язаний дати рекомендацію про найкращу послідовність, бо не можна допускати єдиного трафарету з цього питання. Під час інструктажу викладач і майстер виробничого навчання часто користуються класною дошкою. Рисунки, схеми, креслення, які будуть на ній виконуватися, повинні бути попередньо ретельно продумані, а в методичній розробці важливо вказати послідовність їхнього виконання.

Автор методичної розробки повинен проаналізувати матеріал вступного інструктажу й виділити питання:

1) основні, що принципово визначають матеріал теми, складні для розуміння, нові для учнів;

2) другорядні, що пояснюють основні питання, вже знайомі учням з попередніх занять тощо.

До виділених питань автор розробки має порекомендувати питання, які треба виділити, підкреслити. Крім того, порекомендувати методи виділення:

- підкреслювання голосом;
- попередження учнів про важливість поданих питань;
- приведення прикладів;
- закріплення й перевірка розуміння учнями матеріалу тощо.

Одним з найважливіших питань практичного заняття є навчити учнів техніці безпечних прийомів роботи, дотримання правил охорони праці. Тому в цьому розділі розробки необхідно не просто перелічити правила охорони праці, яких мають дотримуватися учні під час виконання даної роботи, а дати методику висвітлення їх:

- як переконати учнів у тому, що саме такий, а не інший спосіб є безпечним;
- як пояснення цих питань зробити яскравим, щоб запам'яталися;
- як здійснити особисто показ безпечних методів роботи.

Одним з найефективніших методів засвоєння знань є закріплення. Тому автор повинен дати рекомендації щодо змісту й методики проведення закріплення правил безпеки праці.

Викладачу й майстру виробничого навчання важливо навчити учнів дотримуватися вимог культури праці. Тому це питання має знайти своє місце в методичній розробці: як у процесі інструктажу ознайомити учнів з питаннями культури праці під час виконання завдання. У розмові на цю тему мова має йти про організацію робочого місця, застосування потрібного інструменту, пристроїв та обладнання, про безпечні прийоми праці. Найбільш часто зустрічається таке порушення, як застосування для виконання окремих операцій або прийомів не того обладнання, що передбачено технологічним процесом. Дуже важливо, щоб у

методичній розробці були дані рекомендації про те, як переконати учнів застосовувати саме той, а не якийсь інший інструмент.

Вирішальною умовою забезпечення успіху навчання є інтерес учня до кожного заняття. Буде зацікавленість – буде й посидючість, прагнення краще засвоїти й зрозуміти роботу. Тому в розробці треба дати рекомендації, які можуть допомогти пробудити в учнів інтерес до завдання, наприклад:

1) висвітлення значення даної теми (завдання) для майбутньої практичної діяльності учнів;

2) розмова про важливість даного матеріалу для розуміння й засвоєння наступного;

3) показати зв'язок з роботою новаторів виробництва тощо.

Завдання автора розробки з усіх можливих методів відібрати й рекомендувати найбільш доцільні, що витікають з характеру даного завдання (теми). Дуже важливо виховати в учнів почуття відповідальності. Цьому питанню також треба було відвести гідне місце в кожній методичній розробці. В ній має бути рекомендація, яка на вступному інструктажі повинна дати характеристику роботі, щоб учні почали виконання з усією серйозністю та відповідальністю, з усвідомленням того, що тільки напружена робота упродовж усього заняття допоможе правильно її виконати. Але слід мати на увазі й те, що складність має бути посиленою для учнів, інакше в них можуть опуститися руки.

Також важливо навчити учнів користуватися технічною документацією. На практичних заняттях для цього надається значно більше можливостей, ніж на теоретичних. Ось чому в цій частині методичної розробки автор повинен рекомендувати якою документацією повинен учень користуватися на занятті та як знайомитися з нею.

Ефективність вступного інструктажу в значній мірі залежить від того, як організовані перевірка розуміння учнями викладеного матеріалу й закріплення його. Тому в розробці повинні бути рекомендації з питань, за якими можна перевірити розуміння учнями матеріалу. Не менш важливе значення має і метод перевірки. Запитання не треба ставити прямолінійно, бо в такому випадку учні повторюють те, що почули від викладача і майстра виробничого навчання, майже механічно, а треба, щоб вони розуміли викладений матеріал. Запитання, які автор розробки рекомендує для перевірки знань учнів, мають бути чітко сформульовані. У процесі перевірки й закріплення знань велику увагу треба приділити не тільки відповідям учнів на поставлені запитання, а й перевірці їхніх практичних вмінь. Тому треба вказати ті прийоми та вміння, які учні повинні продемонструвати в ході закріплення та перевірки.

Більша частина практичного заняття має бути використана для самостійної роботи учнів над виконанням завдання, тому вступному інструктажу треба відводити мінімум часу. Розподіл часу в методичній розробці вказується орієнтовно, залежно від змісту заняття.

Якість вступного інструктажу значною мірою визначається станом робочого місця викладача й майстра виробничого навчання, тому в розробці важливо дати детальне описання його, а саме, наприклад: верстак, стіл, демонстраційний верстак тощо, тобто перерахувати все обладнання, всі види наочних засобів (натуральні, штучні, об'ємні, пласкі тощо). Якщо якийсь із рекомендованих наочних засобів є оригінальним, створеним самим автором розробки або відомий лише вузькому колу викладачів і майстрів виробничого навчання, необхідно дати креслення або фотографію й детально описати не тільки будову, а й метод виготовлення.

Для самостійної роботи учнів на практичному занятті велике значення має теоретична підготовка. Викладач повинен привчити учнів до того, щоб, готуючись

до практичного заняття, вони відновили в пам'яті необхідні для цього знання, отримані на теоретичних заняттях. Цього можна досягти тільки в результаті систематичної перевірки знань учнів перед початком практичних занять. Автор методичної розробки повинен рекомендувати, обґрунтувати й сформулювати запитання для такої перевірки, дати методику проведення її.

Для авторів методичних розробок уроків виробничого навчання наведемо типові вимоги до проведення вступного інструктажу.

Типові вимоги до проведення вступного інструктажу	
Послідовність	Особливості вступного інструктажу
<p>1. Повідомлення теми і мети уроку.</p> <p>2. Пояснення характеру та призначення наступної роботи, порядку виконання вправ або самостійних робіт.</p> <p>3. Актуалізація опорних знань. Перевірка знань учнів з теоретичного матеріалу.</p> <p>4. Вивчення креслень, технічних вимог, демонстрація зразків – еталонів навчально-виробничих робіт.</p> <p>5. Ознайомлення учнів з матеріалами.</p> <p>6. Вивчення документів письмового інструктажу (інструкційні карти, карти технічного процесу, виробничих інструкцій, тощо).</p> <p>7. Аналіз можливих помилок учнів, методів попередження та усунення.</p> <p>8. Пояснення та показ способів раціональної організації робочого місця при виконанні виробничого завдання.</p> <p>9. Пояснення та показ найбільш раціональних прийомів і послідовність виконання завдань, методів самоконтролю в процесі роботи. якості виконання робіт.</p> <p>10. Пояснення правил охорони праці, безпеки та електробезпеки. Перевірка засвоєння матеріалу вступного інструктажу.</p> <p>11. Пробне виконання учнями прийомів та методів виконання робіт.</p> <p>12. Пояснення характеру та призначення наступної роботи, порядку виконання вправ або самостійних робіт.</p> <p>13. Видача завдань учням і розподіл їх розставлення учнів по робочих місцях.</p>	<p><i>1. При вивченні операцій:</i> пояснення й показ майстром виробничого навчання робочих способів і прийомів виконання операцій в уповільненому темпі з коментарем, а потім у робочому темпі; розробка та застосування документації письмового інструктажу. Застосування методики поєднання інструктажу та вправ, тобто розчленування його, особливо в тому випадку, коли вивчаються на уроці декілька різних прийомів. Вірність і міцність первинного засвоєння прийомів та способів, що демонструє майстер виробничого навчання.</p> <p><i>2. При виконанні комплексних робіт:</i> вивчення креслень, схем, технічних вимог і послідовності виконання робіт (основа ввідного інструктажу); показ нових незнайомих, важких для опанування учнями прийомів, методів складних за технологією виробничих робіт; розвиток в учнів навичок самостійного планування технологічного процесу й виконання навчальних робіт.</p> <p><i>3. Під час навчання учнів в умовах виробництва:</i> розкриття особливостей організації й технологічних видів робіт, які характерні для професії у виробничих умовах; залучення до проведення інструктажів робітників-наставників, бригадирів учнівських бригад; показ прогресивних, інноваційних, високопродуктивних прийомів праці; використання технічної та технологічної документації</p>

Методичні рекомендації з організації самостійної роботи учнів та поточного інструктажу викладача й майстра виробничого навчання

Хід самостійної роботи учнів з виконання навчального завдання, а тим паче зміст поточного інструктажу майстра або викладача неможливо передбачити в усіх деталях, але основне може й повинно бути передбачено й сплановано, а саме:

1. Характер завдання, яке повинен виконати учень.
2. Розділення завдання по частинах.
3. Визначення та обґрунтування того головного, на що має бути звернена увага викладача й майстра виробничого навчання під час виконання учнями завдання.
4. Прийоми та методи виконання завдань, які мають бути особисто показані викладачем або майстром виробничого навчання.
5. Методика особистого показу.
6. Методика контролю свідомих дій учнів з виконання завдання.
7. Засоби, які забезпечують дотримання учнями правил техніки безпеки.
8. Методи виховання в учнях культури праці.
9. Методи відпрацювання в учнях самостійності в роботі.
10. Зміст поточного інструктажу учнів на різних етапах заняття.
11. Пересування по робочих місцях.

Щоб правильно визначити характер завдання, треба розуміти, що в основі практичного навчання лежить операційно-комплексна система, суть якої полягає в тому, що перші вміння учень отримує при засвоєнні окремих операцій, а остаточно їх удосконалює при виконанні спочатку простих, а потім більш складних комплексних робіт. Ця система дає можливість розумно поєднувати навчання з виробничою працею.

При визначенні характеру завдання, автор розробки повинен вирішити питання про те чи носить воно характер навчально-тренувальний (без виготовлення продукції), чи буде виконуватися на базі виробничої праці. При вирішенні цього питання треба враховувати складність завдання, ступінь новизни його для учнів, час для його виконання, практичну й теоретичну підготовку учнів.

Якщо автор розробки приходять до висновку, що учні будуть виконувати завдання на основі виробничої праці, зразу ж треба вирішувати, який виріб чи яку роботу краще підібрати для цього. Виріб має бути таким, щоб учень:

- 1) зміг його зробити у відведений час;
- 2) складність виробу відповідала підготовці учня;
- 3) по ходу виготовлення виробу засвоїв усі вправи, передбачені програмою.

Великі, складні завдання, які складаються з кількох прийомів і операцій, краще розділити на частини. Тоді учень має можливість щоразу зосереджувати свою увагу на вузькому колі питань і краще засвоїть їх. Тому автору розробки слід дати рекомендації, на які частини краще розділити завдання, як із тих частин скомпонувати спочатку окремі найбільш комплексні роботи, а потім – виконати завдання в усьому обсязі.

У будь-якій роботі є щось головне, основне, найбільш складне для засвоєння, те, що значною мірою визначає якість всієї роботи. Знайти це головне, порекомендувати звернути увагу на нього викладачу й майстру виробничого навчання, пояснити, як це зробити, - одна з задач цього розділу методичної розробки.

Частина особистого показу викладача й майстра виробничого навчання не включається у вступний інструктаж, а переноситься на поточний, тому в цьому розділі треба описати прийоми та методи виконання завдання, яке буде особисто

показуватися викладачем і майстром виробничого навчання, а також методику показу. Щоб виховати з учня робітника, який міг би творчо виконувати роботу, треба щоб ще в стінах навчального закладу він не просто засвоював вправи, удосконалював уміння, а й глибоко усвідомлював сутність виконуваної роботи. Без цього не може бути новаторства, прагнення удосконалювати процес.

Якщо, наприклад, це заняття з вивчення будови вузлів, агрегатів, механізмів або машин, треба перевірити чи розуміють учні, чому саме така будова та як можна вдосконалити їх. Якщо заняття з виконання регулювання, треба провести бесіду про регульовальні дані, пояснити, чому виникає потреба в регулюванні, розповісти до чого може призвести робота з порушеним регулюванням. Якщо мова йде про ремонт, слід відмітити способи ремонту традиційні й нетрадиційні (що не передбачені технологією). Якщо мета заняття засвоїти якісь прийоми, треба пояснити, чому прийоми виконуються саме так, а не інакше.

Щоб виховати в учнів тверду звичку дотримуватися правил з охорони праці, треба постійно переконувати учнів у тому, що тільки ті прийоми й способи, які рекомендує викладач і майстер виробничого навчання, є безпечними; бути вимогливими до учнів з цих питань, пояснювати до чого призводить виконання завдання іншим способом.

Під час практичного заняття важливе значення має культура праці, тому в розробці треба освітити й це питання.

Викладач і майстер виробничого навчання мають виховати в учнях здатність самостійно працювати, вміти без сторонньої допомоги вирішувати виробничі й навіть життєві задачі. Автор розробки має порекомендувати, які питання слід давати учням для самостійного вирішення, а в яких варто допомогти, але щоб допомога була не простим підказуванням, а направляла думки учня на самостійне вирішення питання.

Зміст інструктажу на різних етапах заняття повинен мінятися, як змінюються по ходу заняття й вирішуванні учнем задачі. На першій стадії учні, як правило, знайомляться з робочим місцем, обладнанням і документацією, необхідними для виконання завдання, обсягом завдання, а на наступних етапах послідовно вивчають будову машин і механізмів, взаємодію деталей і вузлів, правила розбирання та складання, регулювання тощо. Тому автор розробки повинен дати описання змісту й методики проведення поточного інструктажу на кожному етапі заняття, на кожній стадії самостійної роботи учнів.

Виконання багатьох завдань пов'язано з переходом учнів з одного робочого місця на друге. В розробці слід передбачити й той бік організації заняття.

Для авторів методичних розробок уроків виробничого навчання наведемо типові вимоги до проведення поточного інструктажу.

Типові вимоги до проведення поточного інструктажу		
Методичні вимоги	Завдання обходів робочих місць учнів	Особливості поточного інструктажу
Чітке визначення навчальної діяльності учнів на уроці. Включення в роботу як окремого учня, так і всієї групи. Розвиток в учнів вміння самостійно планувати та	Перевірка правильності застосування учнями способів і прийомів роботи. Перевірка дотримання учнями технологічного процесу виконання робіт. Перевірка правильного використання контрольно-	<i>При вивченні операцій:</i> забезпечення під керівництвом майстра виробничого навчання відпрацювання та засвоєння учнями правильних прийомів і методів виконання окремих частин операцій, окремих

<p>аналізувати свою роботу. Заохочення творчого підходу учнів до вирішення. Виховання високої культури праці, навичок раціональної організації робочого місця. Раціональне використання учнями робочого часу, приділення уваги якості роботи, продуктивності праці. Розвиток в учнів здібностей самостійно визначити помилки й знаходити способи їх усунення, навичок групового та колективного контролю. Принципове та вимогливе ставлення до дотримання учнями правил охорони праці.</p>	<p>вимірювальних інструментів і приладів, навчально-технічної документації, інструкційно-технологічних карток тощо. Контроль за якістю виконання навчально-виробничих робіт. Перевірка виконання правил техніки охорони праці. Прийом та оцінка навчально-виробничих робіт.</p>	<p>прийомів, способів виконання робіт; при необхідності повторення показу трудових прийомів майстром виробничого навчання на робочому місці для окремого учня, групи; використання документів письмового інструктажу (інструкційно-технологічна карта тощо). <i>При виконанні робіт комплексного характеру:</i> спрямування інструктажу на якісне забезпечення виконання учнями навчально-виробничих робіт з врахуванням високої продуктивності праці у відповідальності з завданням або самостійно розробленим технологічним процесом (майстер виробничого навчання звертає увагу на виконання спеціальних вправ з відпрацювання нових, незнайомих учням, складних прийомів праці); широке застосування міжпредметних зв'язків; контроль якості виконання навчально-виробничих робіт; стимулювання самостійності учнів, розвиток в них самоконтролю в процесі виконання робіт. <i>Під час навчання на виробництві:</i> поточне інструктування на виробництві проводиться з метою забезпечення якісного й високопродуктивного виконання учнями робіт в умовах виробництва, вимог</p>
--	---	--

		організації праці по технології; спрямування її на забезпечення умов по засвоєнню учнями сучасної техніки та технології, передових високопродуктивних прийомів і способів праці
--	--	--

Методичні рекомендації з прийому робіт учнів

Цей розділ може бути не в кожній розробці. Він необхідний лише там, де вирішальне місце займає оцінка якості роботи учня. Тоді автор має дати в розробці описання вимог до якості виробу або виконаної роботи. Ці вимоги мають бути обґрунтовані рівнем підготовки учнів. Потім треба описати методику прийому робіт:

- 1) прийом завдання від кожного учня окремо, щоб не відволікати увагу інших, хто ще не завершив виконання;
- 2) виділити для прийому робіт час, щоб аналізувати кожну роботу для всієї групи.

Метод прийому роботи залежить від мети прийому: удосконалення вмінь чи атестація учнів. Крім того, автор розробки має орієнтуватися у визначенні часу, необхідного для цієї частини заняття.

Методичні рекомендації з проведення заключного інструктажу майстром виробничого навчання

Зміст заключного інструктажу, як і поточного, в усіх деталях передбачити неможливо. Пропонуємо наступний перелік питань:

1. Визначення та обґрунтування питань, які мають бути в інструктажі.
2. Методика проведення інструктажу.
3. Критерії оцінок за виконання завдання або визначення умов, які впливають на оцінку.
4. Приблизний час для проведення інструктажу.
5. Аналіз виконання учнями завдань.

Кожне завдання має свої характерні особливості. Автор розробки повинен наголосити на найважливіші питання, на яких треба зупинитися на заключному інструктажі: на послідовності виконання роботи чи на контролі якості, охорони праці, культурі праці тощо. А як і що говорити – буде залежати від ходу роботи учнів з виконання завдання.

Автор має порекомендувати загальну методику проведення заключного інструктажу. Треба визначити: буде інструктаж носити характер простого аналізу з виконаного завдання чи буде супроводжуватися бесідою з учнями, особистим показом, викликом учня на його робоче місце для демонстрації будь-яких прийомів тощо. Якщо автор прийде до висновку про доцільність бесіди як методу проведення заключного інструктажу, слід дати їй приблизний план проведення цієї бесіди.

Важливо в розробці визначити єдині критерії оцінок, які повинні лягти в основу оцінки з кожного завдання, з кожної теми, а також встановити приблизний час, необхідний для заключного інструктажу.

Для авторів методичних розробок уроків виробничого навчання наведемо типові вимоги до проведення заключного інструктажу.

Типові вимоги до проведення заключного інструктажу		
Послідовність інструктажу	Підвищення ефективності	Особливості заключного інструктажу
<p>Підведення підсумків уроку, аналіз виконаних робіт учнівською бригадою і кожним учнем окремо.</p> <p>Показ кращих навчально-виробничих робіт та їхній аналіз. При цьому звертається увага на відповідальність учнів за якісний випуск виготовленої продукції під час уроку.</p> <p>Підведення підсумків змагання між учнями, учнівськими бригадами.</p> <p>Аналіз типових помилок і характерних недоліків, що мали місце при виконанні навчально-виробничих робіт та шляхи усунення їх.</p> <p>Аналіз дотримання правил охорони праці.</p> <p>Аналіз витрат робочого часу.</p> <p>Аналіз організації робочих місць.</p> <p>Оцінювання знань.</p> <p>Ознайомлення з наступною темою уроку.</p> <p>Пояснення домашнього завдання:</p> <p>Підготовка учнів до виконання.</p> <p>Використання різних видів завдань.</p> <p>Системний контроль за виконанням домашніх завдань.</p> <p>Визначення обсягу домашнього завдання.</p> <p>Підготовка учнів до його самостійного виконання.</p> <p>Спрямування на застосування отриманих знань на практиці.</p>	<p>Підведення підсумків виконання навчально-виробничих робіт.</p> <p>Проведення аналізу успіхів і недоліків учнів в оволодінні професією.</p> <p>Надання інструктажу навчального характеру (кращі роботи учнів, еталони виробів, зразки).</p> <p>Показ учням, що потрібно зробити для усунення помилок та закріплення успіхів.</p> <p>Залучення учнів до активного обговорення наслідків уроку.</p> <p>Об'єктивне та всебічне проведення аналізу наслідків уроку, аргументоване виставлення оцінок.</p> <p>Використання різних видів домашньої роботи: усні, письмові, графічні, практичні.</p> <p>Доручати учням самостійну роботу на складання технологічного процесу, що буде вивчатися на наступному уроці.</p> <p>Інструктування учнів про способі виконання комплексних завдань на основі міжпредметних зв'язків, конструювання пристроїв.</p>	<p><i>При вивченні операцій:</i></p> <p>аналіз рівня оволодіння операціями та прийомами роботи згідно вимог кваліфікованої характеристики; дотримання педагогічного такту, особливо тоді, коли учень через свою недосвідченість допустив помилки;</p> <p>широко практикувати порівняння робіт учнів з еталонними або роботами-зразками.</p> <p><i>При виконанні комплексних робіт:</i></p> <p>аналіз трудової діяльності; дотримання учнями вимог технологічного процесу, якості виконання робіт; дотримання учнями вимог технологічного процесу, якості виконання робіт; раціональне використання робочого часу;</p> <p>залучення учнів до аналізу виконання робіт, вміння самостійно визначити помилки та попереджувати їх виникнення;</p> <p>заохочення учнів, які вносять пропозиції щодо вдосконалення технологій, інструментів, пристроїв, способів контролю робіт.</p> <p><i>При навчанні учнів в умовах виробництва:</i></p> <p>аналіз вмінь учнів виконувати роботу в</p>

Інструктування учнів з виконання домашнього завдання.		виробничих умовах; дотримання встановлених вимог до організації та технології виробництва; при навчанні учнів у складі виробничих бригад проведення інструктажу проходить у вигляді виробничих нарад; залучення кваліфікованих робітників і керівництва виробничих цехів (дільниць, бригад) для підведення підсумків роботи учнів.
---	--	---

Методичні рекомендації з домашнього завдання

Домашнє завдання – важлива складова частина процесу навчання. Особливо велике значення воно має як засіб підвищення ефективності практичних занять. Продумана організація домашніх завдань забезпечує кращу підготовку учнів до занять, більшу самостійність у роботі. Крім того, домашні завдання дозволяють після виконання практичного завдання в училищі ще краще й глибше зрозуміти його вдома.

Автор має дати визначення та обґрунтування характеру й змісту домашнього завдання.

Методичні рекомендації щодо додатків

До методичних розробок корисно зробити додатки, наприклад:

1. Графіки руху ланок або учнів по робочих місцях.
2. Інструкційні карти.
3. Технологічні карти.
4. Плани уроків.
5. Конспект.

Ці додатки можуть бути даними в кінці розробки або внесені у відповідні розділи розробки. Це буде залежати від побудови розробки.

Чим більше буде в розробці педагогічних обґрунтувань, тим краще. Це зробить розробку більш переконливою для читача й корисною для самого автора, бо буде сприяти більш глибокому вивченню й практичному вивченню педагогіки.

Щоб авторів не залякати складністю написання методичних розробок, можна сказати наступне: не всі з рекомендованих для кожного підрозділу питань будуть висвітлюватися в кожній темі.